

DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2020-258-2-108-117>

УДК 338.2(477)

МАЛИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

Швец Н.В., Ізюмська А.В.

SMALL BUSINESS IN UKRAINE: ANALYSIS OF THE CURRENT STATE AND TRENDS

Shvets N.V., Iziumska A.V.

Дослідження присвячено визначенню тенденцій функціонування та факторів, що впливають на діяльність малого бізнесу в Україні. Стаття містить результати аналізу статистичних показників цієї частини підприємницького сектора за період 2013-2018 рр., які характеризують зміни в кількісному складі суб'єктів, зайнятості працівників, обсягів реалізації продукції, прибутковості, доданої вартості та капітальних інвестицій. Динаміку вказаних показників проаналізовано на макроекономічному рівні, за регіонами та в розрізі видів економічної діяльності. Виявлені позитивні тенденції, недоліки у розвитку українського малого бізнесу і визначена необхідність коригування його вектору.

Ключові слова: малий бізнес, розвиток підприємництва, економічний аналіз.

Вступ. Важливе значення для сталого розвитку України має розвиток малого бізнесу як одного з потужних джерел зростання добробуту країни. Саме ця частина бізнесу, формуючи регіональний попит на робочу силу, підвищуючи самозайнятість населення, створюючи конкурентне середовище, прискорюючи структурну перебудову економіки, сприяючи насиченості ринку товарами і послугами, формує важливу складову ринкової економіки та здатна вирішувати першочергові соціально-економічні проблеми окремих регіонів і країни загалом.

В умовах економічної нестабільності малий бізнес має декілька переваг, які роблять його привабливим. Це невеликий розмір стартових інвестицій, висока швидкість обороту ресурсів та гнучкість діяльності. Однак несприятливість зовнішнього середовища, зокрема відсутність підтримки з боку держави, можуть гальмувати розвиток малого підприємництва, зменшуючи зацікавленість населення у початку та продовженні такої діяльності. Тому актуальним є відстеження показників малого бізнесу та виявлення чинників впливу на них для розуміння тенденцій розвитку цієї частини підприємницького сектору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем функціонування, розвитку малого бізнесу в Україні та його впливу на національну економіку присвячена значна кількість наукових робіт. Однозначною є позиція вчених стосовно значущості малого підприємництва для подолання кризових явищ в економіці і подальшого її зростання, а також відставання нашої країни від провідних країн світу за показниками розвитку цієї бізнес-сфери.

В роботах [1, 2, 6, 8, 9, 10, 11] відмічене недостатній рівень розвитку малого підприємництва в Україні, що, перш за все, є наслідком існуючих недоліків у загальнодержавній та регіональній економічній політиці в частині його підтримки. На думку вчених підприємці потребують зменшення податкового навантаження, пільгового кредитування і, в загалі, необхідно створити дієві механізми державного регулювання підприємницької діяльності здатні враховувати особливості та потреби певного регіону.

Корогод І.В. [7] вважає, що механізм розвитку малого бізнесу має включати стабілізаційні чинники єдині на всій території України (нормативні-правові документи в сфері підприємництва, регуляторні процедури) та регулюючі чинники місцевого рівня, спрямованні на перспективу розвитку певних територій (програмні та прогностичні документи, приватно-державне партнерство, грантова підтримка екологічних проектів).

На зацікавленості з боку територіальних громад та місцевої влади в забезпеченні розвитку місцевого малого підприємництва наголошує І.А. Чухно [12]. Автор підкреслює, що тільки маючи сильний та успішний регіональний бізнес можна мати економічне підґрунтя для соціально-побутового, культурного розвитку та розбудови інфраструктури.

На думку Й.П. Звонар [5] треба звернути увагу на якісний розвиток малого бізнесу в Україні, який гальмують низька культура ведення підприємств

ва, нерозуміння соціальної відповідальності бізнесу, відсутність інноваційної активності підприємців.

Гришина Н.В. [3] визначає, що одним з напрямків підвищення ефективності використання потенціалу малого підприємництва може стати удосконалення взаємовідносин підприємств малого бізнесу з великими і середніми підприємствами, особливо у виробничо-технологічній, науково-технічній та економіко-правовій сферах їх взаємодії, в межах яких можуть функціонувати такі форми співробітництва, як франчайзинг, лізинг, кластери, індустріальні парки та інші.

Вивчення останніх досліджень показало, що є багато наукових напрацювань у напрямку покращення інституційного середовища та створення сприятливих умов для розвитку малого бізнесу в Україні. При цьому обов'язково слід враховувати мінливість ринку та нестабільність макроекономічної ситуації в країні. Тому для адекватного планування коригуючого впливу, підтримуючих заходів та мір необхідно постійно аналізувати стан та відстежувати тенденції в секторі малого підприємництва. Саме це й визначає мету статті.

Результати досліджень. Інформаційною базою дослідження є данні Державної служби статистики України [4], які є у відкритому доступі.

За період 2013-2018 рр. в Україні кількість представників малого бізнесу збільшилась на 120,5 тис. одиниць або 7,1%. В свою чергу, внаслідок воєнного конфлікту на Сході країни та впливу загальноекономічних кризових явищ кількість великих і середніх підприємств скоротилась на 14,8%: з 19,9 тис. одиниць у 2013 р. до 16,9 тис. – у 2018 році. Суб'єкти малого бізнесу займають домінуючу позицію в економіці країни. Їхня кількість стабільно сягає 99% від загальної кількості суб'єктів підприємництва, що свідчить про значущість малого бізнесу для національної економіки. Значне зниження кількості суб'єктів великого і середнього підприємництва та стійкість малого бізнесу в кризових умовах призвели до підвищення частки суб'єктів малого пі-

дприємництва у 2014-2015 рр. Однак, починаючи з 2016 року спостерігається поступове зменшення їх відсотка, що свідчить про погіршення умов діяльності для бізнесу та зниження ефективності обраних державою інструментів його стимулювання (рис. 1).

Декілька іншу картину можна спостерігати, якщо розглядати питомі кількісні показники розвитку малого бізнесу. Внаслідок кризових явищ в економіці України кількість малих підприємств на 10 тис. осіб населення, починаючи з 2014 р. поступово скорочувалась і досягла провалу в 2016 р. (рис. 2). Зміни в податковому законодавстві, а саме зниження в 2017 р. єдиного соціального внеску до 22% дало можливість підприємствам не тільки легалізувати найману працю, але й направити зекономлені кошти на саморозвиток. І, як наслідок, в 2017 році кількість малих підприємств на 10 тис. осіб населення зросла на 8 одиниць або 11,8 % в порівнянні з 2016 р., а в 2018 році майже досягла рівня 2013 р. – 80 одиниць.

Слід звернути увагу, що малий бізнес нерівномірно розвивається за регіонами (рис. 3). Так, за даними 2018 р. найбільша кількість малих підприємств зосереджена в Києві (26%), Дніпропетровській (8%), Харківській (7%), Одеській (7%) та Київській (6%) областях. Найнижчі позиції займають Луганська, Тернопільська та Чернівецька області. Таким чином, регіони з більш високим рівнем урбанізації мають й високий рівень концентрації суб'єктів малого підприємництва.

Найбільша кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення зосереджено: у м. Києві (298), Київській (108), Одеській (100), Миколаївській (98), Дніпропетровській (86), Харківській (84), Запорізькій (84) та Кіровоградській (81) областях. Показники у цих регіонах вище за середній рівень по Україні (80 од. на 10 тис. осіб). Через втрату частини території, політичну нестабільність і складну соціально-економічну ситуацію спостерігається значне зменшення малих підприємств в Донецькій і Луганській областях (рис. 4).

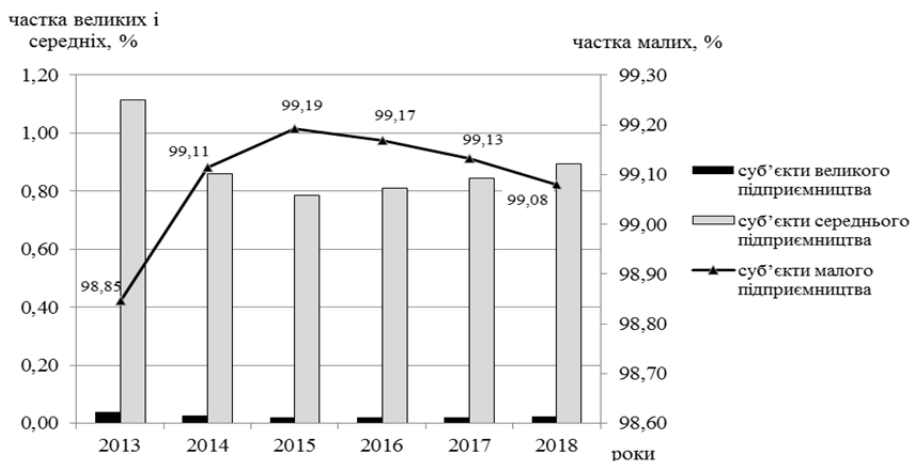

Рис. 1. Динаміка частки суб'єктів підприємницької діяльності за розмірами

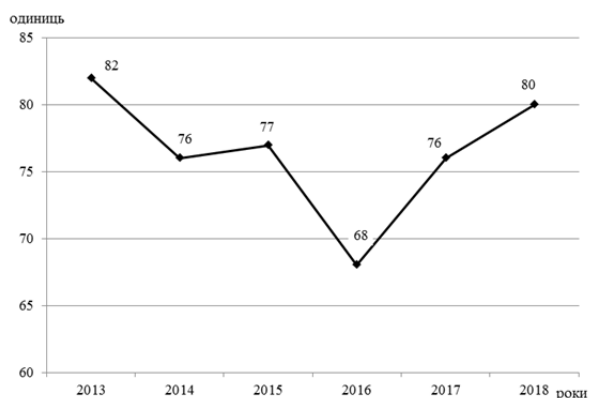

Рис. 2. Динаміка кількості малих підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення

Також відбулися позитивні зміни у кількісному розвитку фізичних осіб-підприємців. Так кількість цих суб'єктів на 10 тис. осіб наявного населення впродовж шести років дещо збільшилась: з 292 одиниць у 2013 р. до 351 – у 2018 р. (рис. 5). Особливо зростання спостерігалось в 2015 році – на 30,5% в порівнянні з 2013 роком, що стало результатом зростання самозайнятості населення та впровадження більш привабливих умов ведення бізнесу, а саме, застосування диференційованого підходу в спрощеній системі оподаткування. Але дані заходи мали короткочасний ефект, адже з 2016 року кількість фізичних осіб-підприємців почала скорочуватись. Така ситуація свідчить про зменшення підприємницької активності через певні економічні, соціальні, фінансові та політичні труднощі.

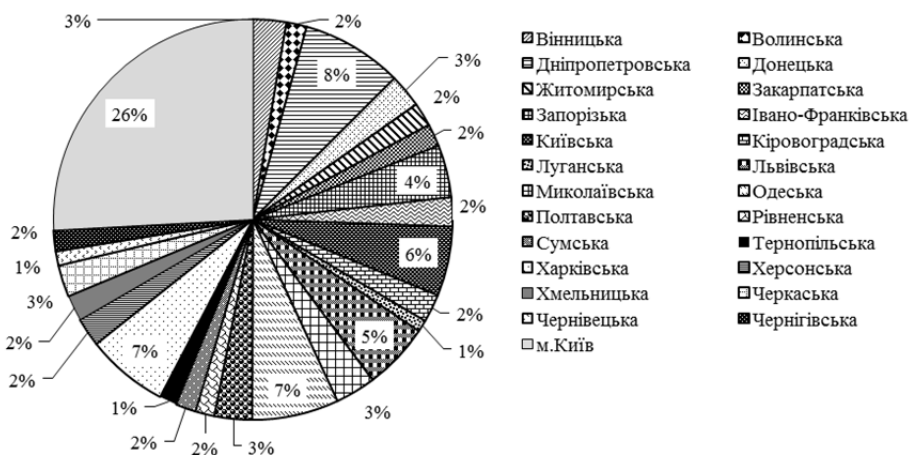

Рис. 3. Структура малих підприємств за регіонами

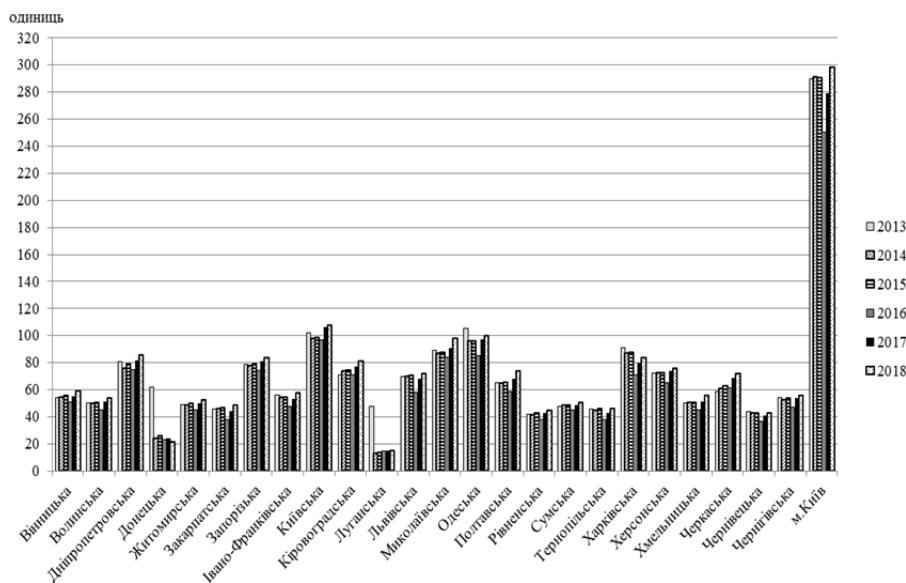

Рис. 4. Динаміка кількості малих підприємств по регіонах

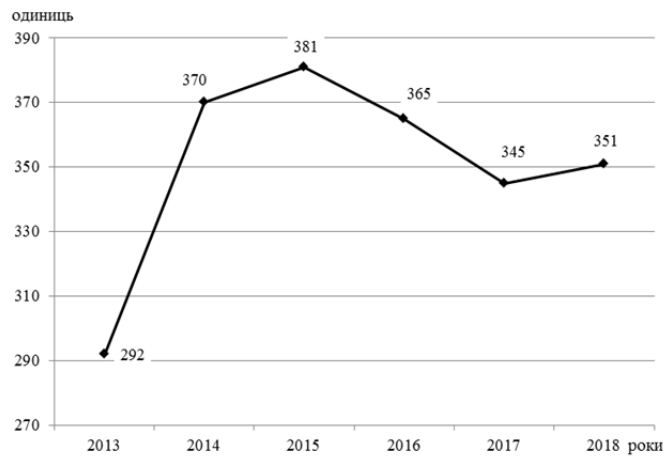

Рис. 5. Динаміка кількості фізичних осіб-підприємців у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення

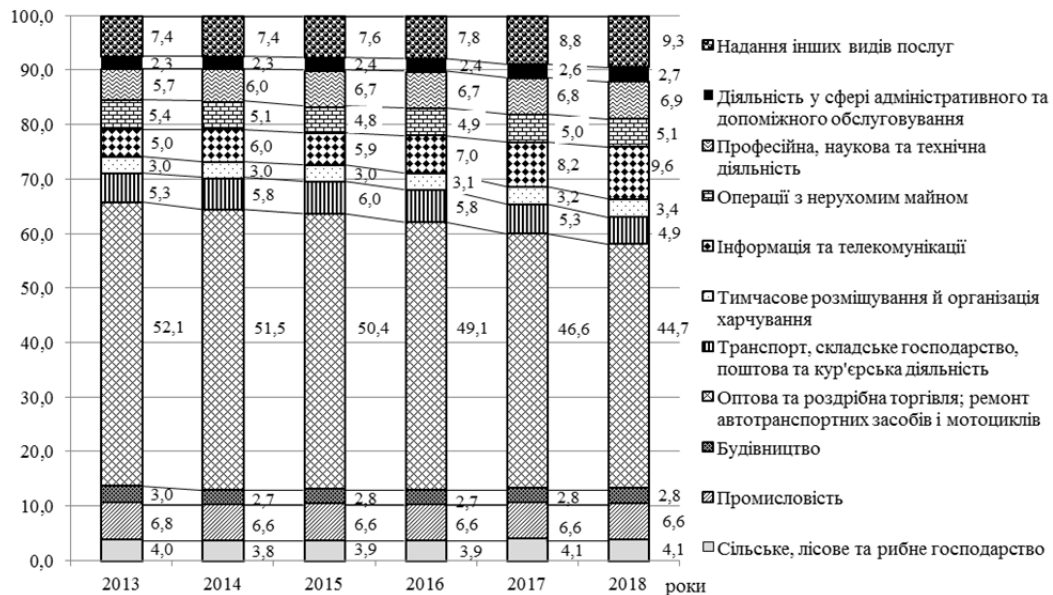

Рис. 6. Структура суб'єктів малого підприємництва за видами економічної діяльності

Найбільш привабливим для малого бізнесу згідно даних 2018 року (рис. 6) є сектор економіки з природно швидким обігом коштів, а саме «оптова і роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» (44,7%).

Позитивною тенденцією останніх років є інноваційна спрямованість розвитку малого бізнесу, яка ілюструється збільшенням частки таких видів економічної діяльності, як: «інформація та телекомунікації», «професійна, наукова та технічна діяльність». Внаслідок проведення з 2016 року урядових програм щодо підтримки тваринництва частка малого підприємництва в галузі сільського господарства зростає майже на 2%. Але загалом структура малого бізнесу за видами економічної діяльності протягом останніх шести років не зазнала значних змін, що свідчить про дуже повільний його розвиток та відсутність насправді дієвих регулюючих дій з боку держави.

Розвиток малого підприємництва суттєво впливає на зайнятість населення, тому цей показник є важливим індикатором цього процесу. У період 2013-2015 рр. (рис. 7) відбулося скорочення кількості зайнятих працівників в секторі малого бізнесу на 117,5 тис. осіб або 2,7%, що стало наслідком воєнного конфлікту на Сході країни, втрати частини території та відтоку працездатного населення закордон. Починаючи з 2016 р. спостерігається позитивна динаміка зайнятості в даному секторі бізнесу. За підсумками 2018 р. тут здійснювали діяльність 4173,7 тис. осіб, що порівняно з 2017 р. більше на 217,3 тис. осіб або на 5,5%. Таким чином, частка малого підприємництва у загальній чисельності зайнятих досягла майже половини – 48,9%, що на 0,3% більше ніж у 2017 р. При цьому темпи зростання кількості зайнятих у секторі вищі порівняно з темпами збільшення кількості суб'єктів господарювання, що свідчить про легалізацію малого бізнесу внаслідок зменшення податкової ставки ЕСВ.

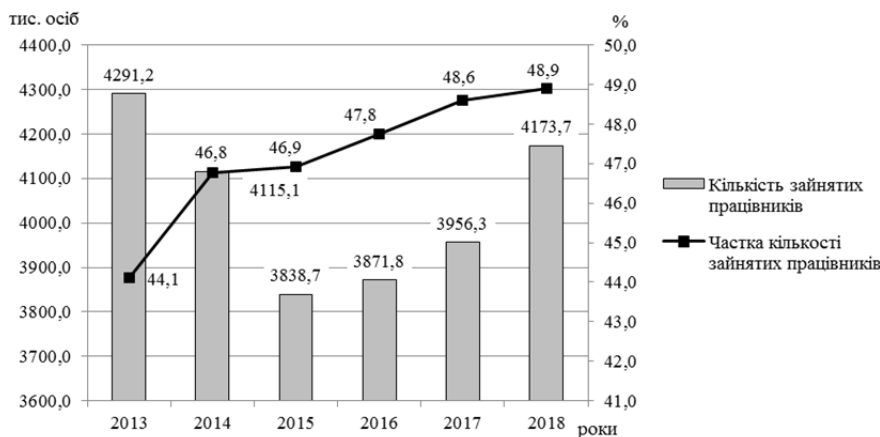

Рис. 7. Динаміка зайнятих працівників у секторі малого підприємництва

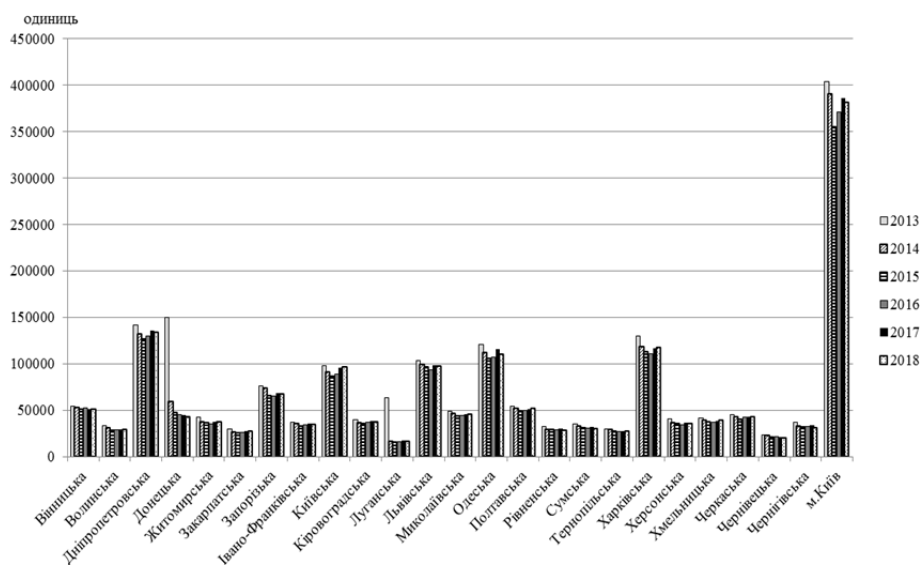

Рис. 8. Динаміка кількості зайнятих працівників малих підприємств по регіонах

За регіонами найбільша кількість зайнятих працівників малих підприємств зосереджена також в м. Київ, Дніпропетровській, Київській, Одеській, Львівській, Запорізькій та Харківській областях, найменша – Чернівецькій, Тернопільській, Закарпатській та Луганській областях, і повністю відповідає регіональному розміщенню підприємств (рис. 8).

В структурі зайнятих працівників за видами економічної діяльності серед малих підприємств на кінець 2018 р. найбільшу частку займала знову таки «оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» - 23%, 18% було зайнято у промисловості, 14% у сільському, лісовому та рибному господарстві, у будівництві 9%. Трохи відрізнялася структура зайнятих у ФОП. В секторі «оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» працювало 51% зайнятих, в промисловості – 8%, в сфері харчування, інформації та телекомунікації по 7%.

Зосередженість малого бізнесу у секторі торгівлі зумовлена тим, що даний вид діяльності не пот-

ребує виняткових компетентностей, значних інвестицій, має можливості для оптимізації оподаткування, тобто характеризується відносною простотою для започаткування підприємництва та приносить достатній рівень прибутковості.

Одним із важливих показників діяльності суб'єктів малого підприємництва є обсяг реалізованої продукції та його частка у загальному обсязі продажів по країні (рис. 9). За цим показником малий бізнес демонструє стійку позитивну динаміку. За підсумками 2018 року обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів малого бізнесу в порівнянні з 2017 р. збільшився на 20,8% і становив 2496,9 млрд. грн. Його частка склала 25% від загальної суми збуту продукції (робіт, послуг) по Україні в цілому, тобто чверть всього обсягу реалізації припадає саме на малий бізнес, що свідчить про його значущим для економіки України. Однак тут слід зазначити, що в цьому показнику не врахована інфляційна складова, яка була особливо значної в період 2014-2015 рр.

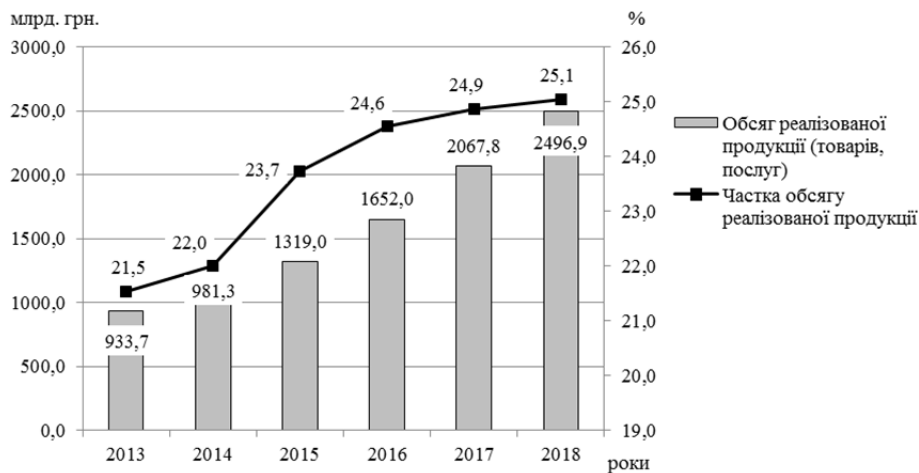

Рис. 9. Динаміка обсягу реалізованої продукції малого підприємництва та його частки у загальному показнику країни

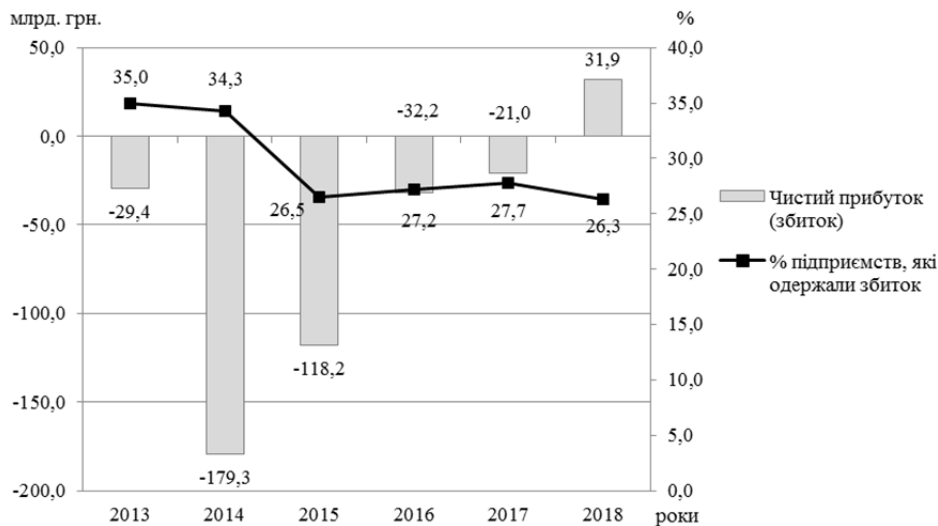

Рис. 10. Динаміка чистого прибутку (збитку) малих підприємств

Співвідношення обсягів продажів між малими підприємствами та фізичними особами-підприємцями таке: 70,7% і 29,3%. В регіональному розрізі обсяг реалізації суб'єктами малого підприємництва за період 2013-2018 рр. збільшився у всіх областях, окрім Донецької та Луганської областей. Найбільш високий обсяг реалізованої продукції демонстрували Київ, Дніпропетровська, Київська, Одеська, Львівська та Харківська області.

Лідуюча позиція Києва за всіма показниками пояснюється тим, що як столиця та домінуючий соціально-економічний центр країни цей мегаполіс є дуже привабливим для підприємництва. Однак даний факт ще й свідчить про наявність значних регіональних диспропорцій в економіці України.

У 2018 р. найбільші обсяги реалізації за видами економічної діяльності малих підприємств були в оптовій та роздрібній торгівлі – 48%, промисловості – 13%, сільському, лісовому та рибному господарстві – 11% та будівництві – 8%. Слід відзначити, що структура за цим показником майже повністю повторює структури за кількістю суб'єктів та зайнятих.

Результативність економічної діяльності у підприємницькому секторі відображає прибуток – цільовий показник, якого прагне досягти будь-який суб'єкт господарювання. Аналіз динаміки чистого прибутку представників малого бізнесу показав позитивну тенденцію (рис. 10). Так, за період 2013-2018 рр. суттєво зменшилася збитковість малих підприємств: з 35% в 2013 р. до 26,3% в 2018 р. За підсумками 2018 року малі підприємства отримали чистий прибуток у розмірі 31,9 млрд. грн.

Аналізуючи фінансовий результат від діяльності підприємств, слід зазначити, що за видами економічної діяльності чистий прибуток у 2018 році малі підприємства отримали в наступних сферах діяльності: «сільське, лісове та рибне господарство» – 21,3 млрд. грн., «оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» – 12,1 млрд. грн., «промисловість» – 1,9 млрд. грн., «транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність» – 1,9 млрд. грн., «інформація та телекомунікації» – 1,3 млрд. грн., «професійна, наукова та технічна діяльність» – 1,4 млрд. грн.

Важливим економічним показником, який формує валовий продукт на рівні регіону та країни є додана вартість. За підсумками 2018 року додана вартість за витратами виробництва малих підприємств порівняно з 2017 роком збільшилась на 69,3 млрд. грн. або 17,8%. Таким чином, внесок малого бізнесу в структуру ВВП у 2018 році склав майже 20% (рис. 11). За період 2013-2018 рр. частка малих підприємств у загальному обсязі доданої вартості за витратами виробництва збільшилася на 4,4%, що ілюструє впливовість малого бізнесу на економіку країни.

Як показують статистичні дані частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів господарювання, зайнятих у сільському господарстві, є значною саме у сегменті малого підприємництва (20%). Цей фактор пояснюється балансуванням між вищою продуктивністю виробництва та додаткови-

ми витратами, необхідними для адміністрування великої кількості договорів оренди земельних ділянок, розташованих у різних місцях.

Позитивним фактором розвитку малого бізнесу є збільшення капітальних інвестицій. Так, за період 2013-2018 рр. малими підприємствами було здійснено капітальних інвестицій на суму 327,0 млрд. грн. У 2018 році цей показник становив 84,0 млрд. грн., що більше на 3,5 млрд. грн. ніж у 2017 році і в 2 рази більше ніж у 2013 році (рис. 12).

При цьому, якщо у 2013-2014 рр. в основному капітальні інвестиції були направлені в будівництво та перебудову будівель, то у 2015-2018 рр. головним напрямком інвестування стали машини та обладнання (рис. 13), що свідчить про технічний розвиток малих підприємств. Однак дуже малими є вкладення малого бізнесу у нематеріальні активи, що свідчить про недостатню інноваційну активність сектору.

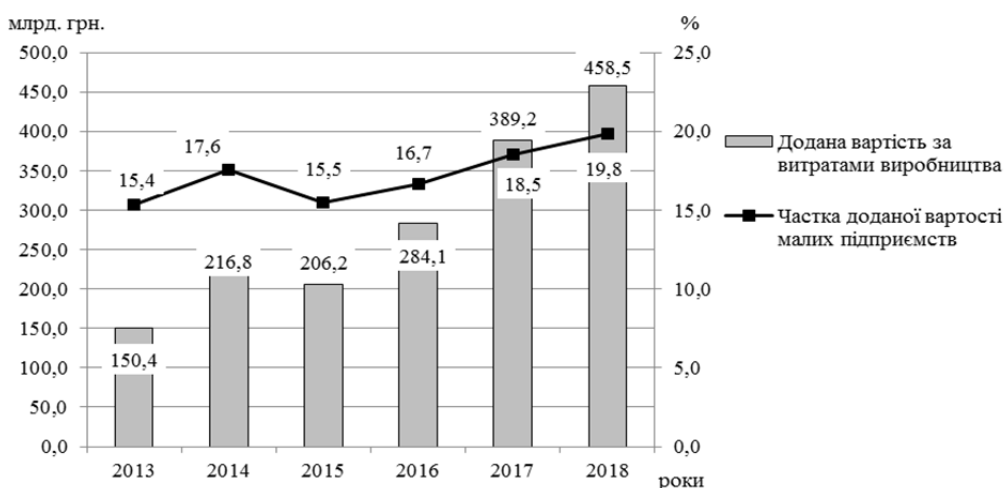

Рис. 11. Динаміка доданої вартості за витратами виробництва малих підприємств та її частки у загальному показнику країни

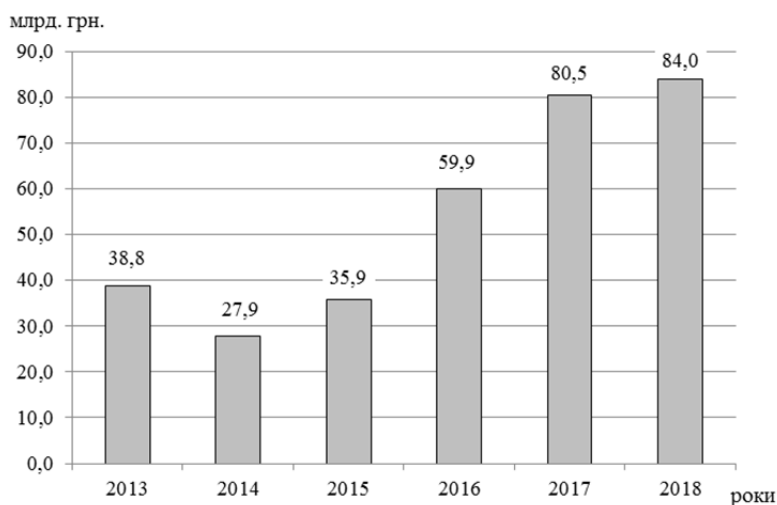

Рис. 12. Динаміка капітальних інвестицій малих підприємств

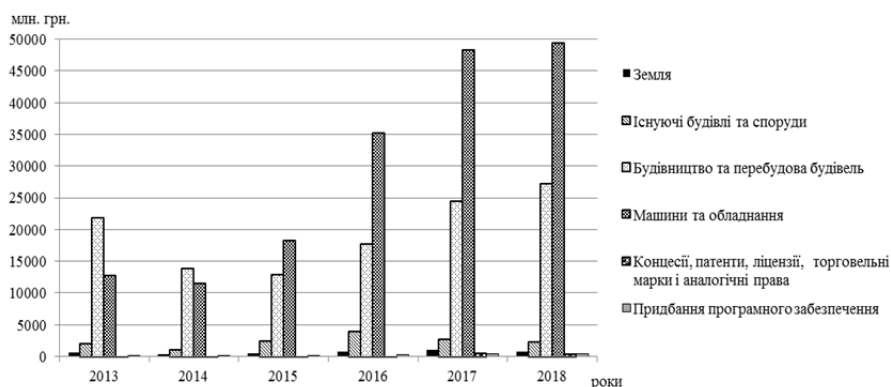

Рис. 13. Динаміка капітальних інвестицій малих підприємств за видами активів

Висновок. В сучасних реаліях одним із факторів конкурентоспроможності економіки як на державному, так і на регіональному рівні є розвиток малого бізнесу, який відрізняється гнучкістю, здатністю швидко мобілізувати виробничі і фінансові ресурси та сприяє насиченню ринку різноманітною продукцією, послугами, вирішує проблему зайнятості населення. Основними перешкодами для суб'єктів малого підприємництва в Україні залишаються нестабільна політична та економічна ситуація. Більшість експертів зазначають, що розвиток малого бізнесу гальмується чинниками, які мають системний характер, вплив яких можна усунути або мінімізувати реалізуючи спеціальні державні програми.

Результати проведеного аналізу статистичних показників свідчать, що суб'єкти малого бізнесу за багатьма показниками займають домінуючу позицію в економіці України та мають тенденцію до покращення стану. Дуже добро відстежується реакція підприємницького сектору на зміни в податковому законодавстві та інші державні регулюючі впливи.

Однак, незважаючи на позитивну динаміку розвитку малого бізнесу в Україні, що спостерігається в останні роки, його потенціал наразі використовується не в повній мірі, зокрема у частині підвищення рівня зайнятості населення, забезпечення процесу структурної модернізації, впровадження інновацій, насичення внутрішнього ринку товарами і послугами та ін. Також існують значні диспропорції розвитку малого бізнесу у регіональну розрізі.

Структура малого бізнесу за видами економічної діяльності протягом останніх шести років практично залишається незмінною: основним напрямком діяльності суб'єктів малого підприємництва за КВЕД є оптова і роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів. Зосередженість малого бізнесу на сфері торгівлі зумовлена тим, що дана галузь є більш доступною для початку підприємницької діяльності, головним чином, тому що не потребує виняткових компетенцій та значних інвестицій. Однак у майбутньому пріоритетними мають стати види економічної діяльності з високою часткою доданої вартості, оскільки саме вони сприяють

збільшенню конкурентоспроможності регіонів та країни в цілому.

Для пошуку найбільш дієвих інструментів державного стимулювання розвитку малого бізнесу подальші дослідження будуть спрямовані на виявлення залежності результатів економічної діяльності малого бізнесу від певних впливів державного регулювання.

Література

1. Биба В.В. Перспективи впливу євроінтеграції на розвиток підприємництва в Україні / В.В. Биба, К.В. Чичуліна // Економіка та управління підприємствами регіонів України в контексті європейської інтеграції: кол. монографія / за заг. ред. В.Я. Чевганової. – Полтава: ПолтНТУ, 2016. – С. 57 – 77.
2. Безус А. М. Розвиток підприємств малого бізнесу в Україні / Алла М. Безус, Катерина В. Шафранова // Вісник КНУТД №3 (99), 2016. – С. 7-17.
3. Гришина Н.В. Підвищення ефективності використання потенціалу малого підприємництва у забезпеченні стійкого економічного зростання: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)». Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2016. – 269 с.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Звонар Й.П. Бар'єри на шляху розвитку малого бізнесу в Україні та інструменти їх подолання / Й.П. Звонар // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. – Вип.15., Ч.1., 2015. – С. 36-39.
6. Корнецький А.О. Формування та реалізація регіональної політики розвитку малого підприємництва: монографія. Дніпро: УМСФ, 2016. – 140 с.
7. Корогод І.В. Роль малого бізнесу в структурних трансформаціях регіональних господарських систем: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка». Чернівці: ЧНТУ, 2016. – 227 с.
8. Костенко, О. О. Проблеми державного регулювання підприємницької діяльності / О. О. Костенко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та

- інтелектуальної власності: зб. наук. праць / ДВНЗ «ПДТУ». – Маріуполь, 2018. – Вип. 17. – С. 194–201.
- Кужда Т.І. Фактори успішного розвитку малого та середнього бізнесу в країнах ЄС та в Україні [Електронний ресурс] / Кужда Тетяна Іванівна, Сороківська Олена Анатоліївна, 2017. — Режим доступу: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/18588>.
 - Падерін І. Д. Парадигма функціонування малого підприємництва в умовах децентралізації регіонів / І. Д. Падерін, Ю. Г. Горященко // Економічний вісник Донбасу. – № 3(45), 2016. – С. 90-93.
 - Чечетова-Терашвілі Т. М. Теоретичні аспекти розробки стратегії розвитку малого та середнього підприємництва в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством». НАН України. Харків, 2018. – 477 с.
 - Чухно І.А. Малий бізнес та його роль в контексті територіального розвитку // Публічне управління XXI століття: світові практики та національні перспективи : зб. тез XVIII Міжнар. наук. конгресу, 26 квітня 2018 р. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2018. – С. 437-440.

References

- Byba V.V. Perspektivy vplyvu yevrointehratsii na rozvytok pidpriemnytstva v Ukraini / V.V. Byba, K.V. Chychulina // Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy rehioniv Ukrainy v konteksti yevropeiskoi intehratsii: kol. monohrafiia / za zah. red. V.Ia. Chevhanovoi. – Poltava: PoltNTU, 2016. – S. 57 – 77.
- Bezus A. M. Rozvytok pidpriemstv maloho biznesu v Ukraini / Alla M. Bezus, Kateryna V. Shafranova // Visnyk KNUTD №3 (99), 2016. – S. 7-17.
- Hryshyna N.V. Pidvyshchennia efektyvnosti vykorystannia potentsialu maloho pidpriemnytstva u zabezpechenni stiikoho ekonomichnoho zrostantia: dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata ekonomichnykh nauk: spets. 08.00.04 «Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy (za vydamy ekonomichnoi diialnosti)». Odesa: Instytut problem rynku ta ekonomiko-ekolohichnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 2016. – 269 s.
- Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
- Zvonar Y.P. Bariery na shliakhu rozvytku maloho biznesu v Ukraini ta instrumenty yikh podolannia / Y.P. Zvonar // Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriia Ekonomichni nauky. – Vyp.15., Ch.1., 2015. – S. 36-39.
- Kornetskyi A.O. Formuvannia ta realizatsiia rehionalnoi polityky rozvytku maloho pidpriemnytstva: monohrafiia. Dnipro: UMSF, 2016. – 140 s.
- Korohod I.V. Rol maloho biznesu v strukturnykh transformatsiiah rehionalnykh hospodarskykh system: dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata ekonomichnykh nauk: spets. 08.00.05 «Rozvytok produktyvnykh syl i rehionalna ekonomika». Chernihiv: ChNTU, 2016. – 227 s.
- Kostenko, O. O. Problemy derzhavnoho rehuliuвання pidpriemnytskoi diialnosti / O. O. Kostenko // Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti: zb. nauk. prats / DVNZ «PDTU». – Mariupol, 2018. – Vyp. 17. – S. 194–201.
- Kuzhda T.I. Faktory uspishnoho rozvytku maloho ta serednoho biznesu v krainakh YeS ta v Ukraini [E-

- ektronnyi resurs] / Kuzhda Tetiana Ivanivna, Sorokivska Olena Anatoliivna, 2017. — Rezhym dostupu: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/18588>.
- Paderin I. D. Paradyhma funktsionuvannia maloho pidpriemnytstva v umovakh detsentralizatsii rehioniv / I. D. Paderin, Yu. H. Horiashchenko // Ekonomichnyi visnyk Donbasu. – № 3(45), 2016. – S. 90-93.
 - Chechetova-Terashvili T. M. Teoretychni aspekty rozrobky stratehii rozvytku maloho ta serednoho pidpriemnytstva v Ukraini: dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia doktora ekonomichnykh nauk: spets. 08.00.03 «Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom». NAN Ukrainy. Kharkiv, 2018. – 477 s.
 - Chukhno I.A. Malyi biznes ta yoho rol v konteksti terytorialnoho rozvytku // Publichne upravlinnia KhKhI stolittia: svitovi praktyky ta natsionalni perspektyvy : zb. tez XVIII Mizhnar. nauk. konhresu, 26 kvitnia 2018 r. – Kh. : Vyd-vo KharRI NADU “Mahistr”, 2018. – S. 437-440.

Швец Н.В., Изюмская А.В. Малий бізнес в Україні: аналіз состояния и тенденции

Исследование посвящено определению тенденций функционирования и факторов, влияющих на деятельность субъектов малого бизнеса в Украине. Статья содержит результаты анализа статистических показателей этой части предпринимательского сектора за период 2013-2018 гг., характеризующих изменения в количественном составе субъектов, занятости работников, объемах реализации продукции, прибыльности, добавленной стоимости и капитальных инвестициях. Динамика перечисленных показателей проанализирована на макроэкономическом уровне, по регионам и в разрезе видов экономической деятельности. Выявлены положительные тенденции, недостатки в развитии украинского малого бизнеса и определена необходимость корректировки его вектора.

Ключевые слова: малый бизнес, развитие предпринимательства, экономический анализ.

Shvets N.V., Iziumska A.V. Small business in Ukraine: analysis of the current state and trends

The article is a devoted determination of tendencies and the factors influencing the performance of the small business in Ukraine focuses on the importance of its development. Analysis and synthesis of the latest research on the subject. Noted that there are many scientific works in the direction of improving the institutional environment and creating favourable conditions for the development of small business in Ukraine. However, the main obstacles for small businesses remain unstable political and economic situation in the country. The main part of the article contains the results of the economic analysis of statistical data for the period 2013-2018, which was submitted by the State statistics service is in the public domain. Select the period for analysis is justified by the desire to embrace conflict and post-conflict time. A selected list of quantitative indicators describes the structure of subjects of small business and its impact to the economy, employment of employees, sales, profitability, value-added created by this sector and capital investment for its development. The analysis is done comprehensively. The approach used, which allowed to analyze the change of the indicators at the macroeconomic level, separately by region and to consider the types of economic activity. The main research method is comparative analysis. The impact of the consequences of military conflict and economic crisis on the structure and dynamics of

small business development. Tracked its response to changes in tax legislation and other action of the state. The emphasis on the fact that the small-business potential is not used fully. In the case of its development can raise the level of employment, to ensure the process of structural modernization of the economy, to spread innovation, to saturate the domestic market with domestic goods and services. The identified positive trends, shortcomings in the development of Ukrainian small businesses and the necessity of adjustment. Noted that the priority should be economic activities with high added value and innovative direction, as they increase the competitiveness of regions and the country as a whole. To search for effective tools of the state stimulation of small businesses to identify the relationship between the economic performance of small business and factors of macroeconomic regulation of their activities.

Keywords: *small business, development of entrepreneurship, economic analysis.*

Швець Наталія Вячеславівна – к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, shvetsnnn@ukr.net

Ізюмська Альона Володимирівна – здобувач вищої освіти, 2 курс магістратури Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, izumskayaalyona@gmail.com

Стаття подана 20.01.2020.